

Gri Bölge Kavramının Yeni Nesil Savaş Algısındaki Yeri ve Önemi

The Place and Importance of the Grey Zone Concept in the New Generation War Perception

ÖZET

Savaş konseptinde yaşanan ve artan değişiklikler 21. yüzyılın güvenlik atmosferini daha da karmaşık hale getirmiştir. Günümüzdeki çatışmalar belirsizlik, melezlik ve yumuşak güç ilkeleri temelinde kinetik olmayan yönelimlere kaymaktadır. Bu değişen savaş anlayışı çeşitli şekillerde açıklanmış ve sınıflandırılmıştır. Dolayısıyla, netlikten ziyade kafa karışıklığı yaratan çok sayıda bakış açısı ortaya çıkmıştır. Devletlerarası sistem içindeki farklı güçler bu gibi savaşları politik, iktisadi ve askeri açıdan avantaj elde etmek, riskleri ve muhaliflerinin reaksiyonlarını minimize etmek için kullanmaktadır. Sınırlanmamış savaş, gri bölge savaşı ve hibrit savaş tabirleri özellikle son yıllarda daha önce görülmemiş bir biçimde rağbet görmeye başlamıştır. Bugün karşılaşılan en büyük güçlüklerden birisi barış ve savaşı birbirinden ayırabilmektir. Çünkü gri bölge savaşları bu iki kavram arasında yer almaktadır. Dünyadaki pek çok çatışma ne beyaz olarak nitelendirilebilir ne de siyah; bilakis tam ortada, gri bölgede konumlanmaktadır. Bu hususta yukarıda dile getirilen açıklamalar, gri bölge olgusunun değerlendirilmesinin ve anlaşılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. ABD, Rusya, Çin ve İran'ı kendi öncülüğündeki dünya sistemine meydan okumak için farklı sahalarda gri bölge savaşını uygulayan revizyonist ülkeler olarak değerlendirmektedir. Bu makale, gri bölge savaşının temel dinamiklerini, literatürdeki kavramsallaşmasını analiz ederek yakın zamanda gerçekleşen bazı örnekler üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle bu çalışma, gri bölge sorununu kavramsallaştırmak için bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Gri Bölge, Nesil Savaş, Rusya, Çin

ABSTRACT

Increasing changes in the concept of warfare have further complicated the security environment of the 21st century. Today's conflicts are shifting towards non-kinetic orientations based on the principles of uncertainty, hybridity and soft power. This changing understanding of war has been explained and categorised in various ways. Consequently, a multiplicity of perspectives has emerged, creating confusion rather than clarity. Different powers within the inter-state system use such wars to gain political, economic and military advantage and to minimise risks and the reactions of their opponents. The terms unrestricted warfare, grey zone warfare and hybrid warfare have gained unprecedented popularity in recent years. One of the biggest challenges today is to distinguish between peace and war. This is because grey zone wars lie between these two concepts. Many conflicts in the world can neither be described as white nor black; rather, they are located right in the middle, in the grey zone. The above-mentioned explanations reveal the necessity of evaluating and understanding the grey zone phenomenon. The US considers Russia, China and Iran as revisionist countries that are waging grey zone warfare in different fields to challenge the world system led by the US. This article aims to examine the basic dynamics of grey zone warfare through some recent examples by analysing its conceptualisation in the literature. Therefore, this study aims to provide a framework for conceptualising the grey zone problem.

Keywords: Grey Zone, Generation War, Russia, China

GİRİŞ

Bilim ve teknoloji alanındaki ilerlemeler nedeniyle savaş ve savaşçılık gelişmeye devam etmektedir. Savaş, Prusyalı askeri filozof Carl von Clausewitz'e göre, karakteristiğini bulunduğu ortama göre uyarlayabilen bir bukalemundan fazlasını ifade etmektedir (Howard & Paret, 1976: 89). Aynı zamanda Clausewitz, bu üçlünün (askeri güçler, insanlar ve hükümetler) karşılıklı ilişkilerinin savaşın üç aslı unsurunu şekillendirdiğini ve kullandığını savunmuştur: siyasi müzakereler, nefret, olasılık, şans ve şiddet (Howard & Paret, 1976: 79). Devletler, 21. yüzyılın modern jeopolitik ortamında küreselleşme, bağlanabilirlik ve 4. Sanayi Devrimi'nden kaynaklanan aksaklıklar nedeniyle giderek daha savunmasız hale gelmektedir. Karşılıklı ekonomik bağımlılığın yanı sıra bilgi ve düşüncelerin serbest dolaşımı devletlerin, uluslararası mücadelede ve savaş haricindeki çatışmalarda sosyal, siyasi ve ekonomik açıdan kırılğanlığını artırmıştır.

Çatışmaların ve kurumsal yönetim sistemlerinin yeniden yapılandırılmasında İkinci Dünya Savaşı'nın rolü büyük olmuştur. Devlet dışı aktörlerin ortaya çıkışı, 20. yüzyılın ikinci yarısında ulusal ve uluslararası arenalarda geniş bir etkiye sahip olarak güç dinamiklerini yeniden şekillendirmiştir. Jeo-ekonomi ve ekonomik karşılıklı bağımlılık, devletlerarası ilişkilerin ve uluslararası sistemin dinamiklerini değiştiren diğer önemli faktörler haline gelmiştir. Jeo-ekonomi, küresel ölçekte askeri güç ve kinetik unsurların etkisini belirgin düzeyde azaltan sistemli dönüşümleri

Meram Tatlı¹

How to Cite This Article

Tatlı, M. (2023). "Gri Bölge Kavramının Yeni Nesil Savaş Algısındaki Yeri ve Önemi", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:52; pp:3245-3256. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.70796>

Arrival: 23 May 2023

Published: 31 August 2023

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Dr, Kahramanmaraş, Türkiye

gündeme getirmiştir. Bu dinamikler alternatif olarak kinetik boyutları melezlik, yumuşak güç ve belirsizlik ilkeleri temelinde yeniden şekillendirmiştir. Toplulararası ayrışmaların çoğalmasa, ulus devletlerin sınırlarının belirsizleşmesi ve teknolojiadaki büyük gelişmeler gibi hususlar toplumsal ilişkileri, politik dengeleri ve uluslararası piyasaları önemli oranda etkilemiştir. Dolayısıyla bu durumun bugünkü savaş ve anlaşmazlıklar üzerindeki etkisi oldukça büyük olmuştur. Egemen devletler, 21. yüzyılın bu karmaşık, dinamik ve belirsiz jeopolitik ortamında egemenliklerini korumak için gri bölge içinde ve savaş eşliğinin altında jeopolitik rekabete girmek zorunda kalmaktadır.

Savaş, tehdit, hibrit strateji ve gri bölge, resmi ulusal veya uluslararası güvenlik ve savunma kuruluşlarının belgeleri de dâhil olmak üzere uzmanlaşmış stratejik jeopolitik terminolojide birkaç yıldır yaygın olarak kullanılmaktadır. Genel niteliklerinin yanı sıra, hepsinin farklı özellikleri ve koşulları vardır. Bu da gri bölge veya hibrit çatışmanın aynı olmadığı anlamına gelmekte ve her bir vakanın özel bir strateji izlenerek ele alınmasına yol açmaktadır. Çağımızın en temel probleminin savaş kavramını tanımlamak olduğunu savunan Hoffman, savaşın gerçekte ne olduğunu ve ne olmadığını bilmediğimizi söylemektedir (Hoffman, 2016: 25). Yeni ve nesil savaşlarının doğuşuna yönelik çalışmalar son yıllarda büyük bir artış göstermiş olsa da Hoffman'ın yaklaşımı bugün de geçerliliğini korumaktadır. Nitekim barış ve savaş kavramları arasındaki sınırlar gitgide belirsizleşmektedir. Son otuz yılda, gayri nizami, belirsiz ve gizli çatışmalarda ciddi bir yükseliş olurken, devletlerarası aleni savaşlarda belirgin bir gerileme olmuştur. Savaşların niteliğinin değiştiğine dair klasik örnekler olarak renkli devrimler ve Arap baharı gösterilmektedir. Rusya'nın 2008'de Gürcistan'da ve 2014'te Ukrayna'da uyguladığı yöntemler, batının gri bölge ve hibrit savaşın değişen koşullarına olan ilgisini daha da arttırmıştır.

Gri bölge terimi ilk olarak 2010 yılında, ABD Savunma Bakanlığı'nın ulusal savunma stratejisi olan Dört Yıllık Savunma Planı'nda ortaya çıkmıştır. Kavram genel anlamda, geleneksel askeri istihdam eşliğinin altında kalarak hasmın tutumunu değiştirmeye yönelik çok yönlü eylemleri nitelemektedir (Hoffman, 2016: 26). Gri bölge savaşının araçları belirsizliğe ve düşük etkiye dayanmaktadır, bu da siyasetçilere ve yöneticilere meşru inkar için gerekli stratejik kapasiteyi sağlamaktadır. Bunlar arasında kinetik unsurların sınırlı, ölçülü ve stratejik kullanımı, bir aktörün iradesini hasmına kabul ettirmek için ticaret gibi diğer şiddet içermeyen baskıcı diplomasi araçların kullanımı, siber savaş, enformasyon savaşı ve hükümetler ya da devlet dışı güçler aracılığıyla gerçekleştirilen iktisadi yaptırımlar, bilhassa özel harekât birliklerinin ya da gayri nizami güçlerin kullanımı gibi araçlar yer almaktadır. ABD Özel Operasyonlar Komutanlığı 2015 yılında, gri bölge çatışmalarının yarattığı zorlukları, savaş ve barış ikilemi içerisinde sıkışıp kalan devlet ve devlet dışı güçler arasındaki ve içerisindeki mücadeleci çekişmeler olarak tanımlayan bir beyaz kitap yayınlamıştır (United States White Paper, 2015). Çatışmanın doğasına ilişkin belirsizlik, ilgili tarafların muğlaklığı veya ilgili politika ve yasal çerçevelere ilişkin belirsizlik ile karakterize edilmektedir (Kapusta, 2015). Gri bölge kaynaklı tehditler, bir devlet ya da devlet dışı unsurun, doğrudan askeri mukabelede bulunmaksızın bir ya da birden fazla kapsamlı tanımlanmış ulusal güvenlik çıkarımı gerçekleştirmek amacıyla uluslararası normlara, kanunlara ve teamüllere karşı gelen ya da bu hususları ihlal eden faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle gri bölge, barış ve savaş arasındaki faaliyetlerin tipik olarak muğlak olduğu ve olağan rekabet eşliğini aştığı, ancak kasıtlı olarak büyük ölçekli doğrudan askeri çatışma seviyesinin altında kaldığı kavramsal alan olarak tasvir edilmektedir (Canna ve Popp, 2017). Güney Çin Denizi'nde Çin'in gerçekleştirdiği müdahaleci eylemleri ile uluslararası ekonomik ve siyasi atmosferi kendi çıkarları ekseninde biçimlendirmeye dönük örtülü girişimleri de gri bölge savaşının yansımalarıdır. Propaganda ve siber saldırı gibi yöntemler de gri bölgenin sıkça karşılaşılan unsurlarıdır. Son yıllarda Rusya, Ukrayna'ya karşı gri bölge savaşını kullanımı, tam ölçekli bir işgale uygun zemin hazırlamak için gizli ve sabotaj operasyonlarını içeren büyük bir alana genişletmiştir. Şubat 2022'de Ukrayna'ya karşı bir savaş başlatmış olsa da Rusya, fiziksel işgalini desteklemek için gri bölge savaşını sürdürmektedir.

Günümüzde gri bölge savaşının tanımının sınırları, genellikle birbirinin yerine kullanılan kavramlarla bağlantısı, farklılıkları ve uygulandığı çeşitli yöntemlerle ilişkisi açısından nasıl anlaşılacağı konusunda pek çok tartışma ve münakaşa bulunmaktadır. Bu çalışma, mevcut güvenlik uzmanlarının çatışmanın gri bölgesi diye tanımladıkları bölgede uygulanan temel yöntemlerden bazılarını ele almaya çalışmıştır. Statükoyu değiştirmeyi hedefleyen savaş içermeyen stratejiler geçmişte yaygın olmakla birlikte yeterince kuramsallaştırılmamıştır. Çalışma, savunucunun en açık yükümlülüklerinden kaçınması, aracı unsurlarının kullanılması ve suç ortaklığının gösterilmesi, geleneksel askeri güce başvurmadan statükoya meydan okumak isteyen güçler tarafından uzun süredir kullanılan eski taktikler olduğu denencesine dayalı olarak hazırlanmıştır. Çalışmada öncelikle gri bölge çatışmasının pragmatik ve kavramsal ayrıntıları ile diğer benzer terimlerden farkı açıklanmakta, ardından da özünde karmaşa ve muğlaklık taşıyan bir kavram ve pratiğe dair algımızı genişletmek ve derinleştirmek için gri bölge çatışmasının uygulandığı yakın tarihli iki örnek incelenmektedir.

YENİ NESİL SAVAŞ VE GRİ BÖLGE

Sınırsız Savaş, düşmanı kendi isteklerini yapmaya zorlamak için ekonomi, finans, din ve kültür gibi alanlarda askeri ve askeri olmayan araçların kullanılması yoluyla savaş alanının, tüm sınırları ve engelleri aşarak her yere doğru gelişmesidir (Liang & Xiangsui, 1999: 12). Batı düşüncesi sıklıkla yeni nesil savaş kavramına atıfta bulunmuştur. Bu kavram ilk olarak 2000'li yılların başında ABD ordusu tarafından operasyonel ve taktiksel alanlardaki savaş fiziksel

ve psikolojik, kinetik ve kinetik olmayan, muharip ve muharip olmayanların yakınsaması ile çok yönlü ve çok değişkenli olarak tanımlanmıştır (Hoffman, 2009: 34-35). Yeni nesil savaş düşüncesi o zamandan bu yana gri bölge savaşı olarak tanımlanan birkaç kavram ile birlikte daha stratejik bir eğilime doğru evrilmiştir. Gri bölge savaşının vekâlet savaşı, hibrit savaş, düzensiz savaş, gayri nizami savaş ve beşinci nesil savaş gibi ifadelerin totolojik bir açılımı olduğu pek çok araştırmacı tarafından savunulmaktadır (Matisek, 2017: 4). Gri bölge, kullanılan taktiklerin belirsizliği nedeniyle savaş ve barış arasındaki ayrımın kesin olarak çizilmesinin imkânsız hale geldiği alandır. Savaş ve barışçıl ilişkiler arasındaki sürekliliğin bir ucuna barışçıl diplomatik ilişkiler, diğer ucuna ise topyekûn savaş yerleştirilirse, her iki uç arasında kalan alan gri bölgedir (August, 2016: 15). Gri bölge yaklaşımı, büyük çaplı ve doğrudan güç unsurlarına yönelmeden güvenlik açısından hedeflere varmayı amaç edinmiş, istikrarlı bir durumun güvence altına alınması ve caydırıcılığının dışında bir girişim ya da girişimler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Gri bölge politikası benimseyen bir güç, savaşla nihayetlenilebilecek bir eşiği ihlal etmekten kaçınmaya çalışmaktadır. Uluslararası aktörler ve daha geniş stratejik çalışmalar topluluğu son zamanlarda gri bölge çatışmaları kavramına büyük önem vermektedir (Brands, 2016: 1). Bununla birlikte, bu konsept konusunda genel kabul görmüş bir tanım bulunmamaktadır. Bu durum sadece gri bölge savaşını çevreleyen kavramsal karmaşa ve belirsizliğe katkıda bulunmakla kalmamakta, aynı zamanda uygulamada gri bölge tehditlerinin tanımlanmasını ve bunlara karşı koymanın zaten zor olan görevini de karmaşıktır.

Kimi uzmanlar gri bölge çatışmalarını yeni bir yöntem olarak değerlendirirken, kimileri de bu yöntemin eskiden beri uygulandığına dikkat çekmektedir. Bugün gri bölge diye adlandırılan olgu, Antulio Echevarria'ya göre gerçekte baskıcı ve dayatmacı yöntemlerin teknolojinin imkânlarıyla geliştirilmiş bir biçimdir (Echevarria, 2016: xi). Michael Mazarr, ulusların bu tarz yöntemleri asırlardır, kimilerine göre de binlerce yıldır uygulamakta olduğunu vurgulamaktadır. Ancak Echevarria'nın izinden giden Mazarr, gri bölge kavramında en az üç yenilikçi unsur bulunduğunu ileri sürmektedir. Birincisi, başta Çin, Rusya ve İran olmak üzere giderek artan sayıda saldırgan ülke gri bölge stratejilerini yoğun bir şekilde kullanmaktadır. İkincisi, saldırı eylemlerinin maliyeti ciddi oranda yükselmiş ve ülkelerin sosyal ve mali olarak karşılıklı bağımlılıklarının giderek artmasıyla saldırı niyetinde olan güçler amaçlarına erişmek maksadıyla çeşitli yollar denemektedir. Son olarak, gri bölge savaşının bazı araçları antik çağlardan beri kullanılırken, diğerleri (örneğin, siber savaş, gelişmiş bilgi savaşı yöntemleri ve sivil araçların politika ve stratejik amaçlar için kullanılması ve rafine edilmesi) nispeten yeni olgulardır (Mazarr, 2015: 57). 1955 yılında Henry Kissinger, Sovyet gri bölge taktiklerinin ABD'yi çok daha az riskle, çevre bölgeyi yavaş yavaş aşındırarak etkisiz hale getirdiğini, bunun da bize açık bir meydan okuma olmaksızın güç dengesini fark edilmeden değiştireceğini belirtmiştir (Kissinger, 1955: 418). Gri bölge, 1962 yılında Başkan Kennedy'nin de dediği gibi, yoğunluk açısından bakıldığında yeni fakat kaynağı itibarıyla eski diyebileceğimiz farklı bir savaş çeşididir (Kennedy, 1962). General Joseph Votel'in Soğuk Savaş'ın 45 yıllık bir gri bölge mücadelesi olduğunu belirtmesinin altında yatan neden de budur (Votel, 2016: 102). Hem Sovyet yönetimi gri bölge taktiklerini kullanmıştır hem de ABD yönetimi Afganistan'da ve farklı ülkelerde SSCB'nin nüfuzunu kırmak için kendi gri bölge yöntemlerini kullanmıştır. Dolayısıyla gri bölge mücadeleleri yeni değildir. Düzensiz savaş, düşük yoğunluklu çatışma, asimetrik savaş, savaş dışındaki askeri operasyonlar ve küçük savaşlar gibi takma adlar geçmişte bu olguyu tanımlamak için kullanılmıştır (Kapusta, 2015: 20).

Gri bölge mücadelesinin bir karakteristiği olarak değerlendirdiği revizyonizm James Wirtz'e göre, Soğuk Savaş döneminde doğmuştur fakat uluslararası hegemon güçlerin mevcut statükoda nükleer savaşa neden olabilecek değişimlerden sakınma istekleriyle sınırlı kalmıştır. Aslında gri bölgenin Soğuk Savaş ile hemen hemen aynı karakteristik özelliklere haiz bulunduğunu ifade eden Wirtz, yürütülen operasyonların boyutu ve çeşitliliğinin daha şiddetli, zorlayıcı ve yoğun olduğunu belirtmektedir (Wirtz, 2017: 10). Wirtz'in bu görüşünü Philip Kapusta da doğrulamaktadır. Ona göre, Soğuk Savaş yıllarında uluslararası alanda yaşanan göreceli kesinlik, günümüzün küresel koşullarından daha yalındır. Soğuk Savaş yıllarında devletler çoğunlukla birbirleriyle mücadele ederken, günümüzde devlet güçleri hibrit yöntemlerle, kurumsallaşmış ve etkin terör grupları gibi devlet dışı faktörlerle de karşılaşmak zorunda kalmaktadır. Bugün yaşanan sorunlar ve zorluklar, devlet ve devlet dışı güçlerin uluslararası hukuk kural ve normlarına riayet etmemesinden kaynaklanmaktadır. Kapusta'ya göre (2015: 20), Soğuk Savaş döneminde ulus devletler gri bölgede faaliyet göstermek için bilinçli bir seçim yaptıklarında bile, eylemleri uluslararası ilişkileri karakterize eden kural ve normlara tabi olmuştur. Soğuk Savaş yılları ile günümüzdeki jeopolitik realite arasında Kapusta'nın tespit ettiği diğer önemli farklar ise giderek artan sayıda potansiyel gri bölge aktörü, bu aktörlerin başvurabileceği araçlar ve dünyadaki hızlı değişimlerdir.

Araştırmalarından birinde Mazarr (2015: 58), gri bölge çatışmalarının çeşitli karakteristik özelliklerini detaylı bir şekilde anlatmaktadır. Bunlar arasında siyasi hedefleri takip etmek, konvansiyonel bir çatışmaya tırmanmanın kırmızı çizgilerinin altında kalmak ve bir hedefe doğru istikrarlı bir hareket sağlamak için uyumlu ve entegre kampanyalar yürütmek yer almaktadır. Mazarr ayrıca birçok devletin gri bölge stratejilerini farklı ve özel bir savaş biçimi olarak kullandığını, ancak aynı zamanda birçok zayıf devletin de başka seçenekleri olmadığı için bu tür çatışma biçimlerini kullandığını savunmaktadır. Gri bölge çatışmasını benimseyen güçler tarafından bir çok enstrüman ve yöntem kullanılabilir. Bunlar arasında ekonomik, askeri, enformasyonel, siyasi ve diğer farklı

alanlardaki düşük uçlu taktiklerden yüksek uçlu taktiklere kadar çeşitli taktikler yer almaktadır. Saldırgan, arzu ettiği hedeflere ulaşmaya uygun herhangi bir alanı kullanma seçeneğine sahiptir. Bu yöntemler belirleyici yöntemler olmayıp uygulamaya yönelik ayrı ayrı ya da duruma göre birleştirilerek kullanılabilir. Burada gri bölgenin ana fikri, rakibi döngüdeki belirli bir stratejinin sınırlı etkiye sahip olabileceği ancak bu stratejiye karşı koymanın krize veya tırmanmaya yol açabileceği muammalarla yüzleştirmektir (Mazarr, 2015: 61). Maren Leed (2015: 135) de gri bölgeye ilişkin çeşitli savaş araçlarındaki değişim ve gelişimlerden bahsetmektedir. Gri bölge çatışmalarının kaynağının teknolojiye ilerlemelerde, bilhassa da eş benzeri görülmemiş seviyede bir globalleşmeyi beraberinde getiren enformasyon teknolojisinde yattığını ileri sürmektedir. Polonya ordusunda görev yapmış olan Miroslaw Banasik de Leed'i takip ederek çalışmasında gri bölgedeki savaşın yenilikleri arasında yeni teknolojik araçlar, enformasyonun geliştirilmesi ve yayılması ile devlet işleyişi ve vatandaşların yaşam alanlarının sanal dünyaya taşınmasının yer aldığını belirtmektedir. Bu inovasyonlar, günümüz savaşlarının barış ya da mücadele arasındaki sürekliliğin net olarak neresinde yer aldığını belirlemeyi güçleştirmiştir (Banasik, 2016: 44).

Gri bölge baskı yöntemlerini savaş yönteminden ayırt etmenin güçlüğüne karşın, pek çok uzman savaş eşiğinin altında meydana gelen eylemleri belirlemenin olanak dahilinde olduğunu belirtmektedir (Mazarr, 2015: 10). Frank Hoffman, gri bölge operasyonlarının saldırgan askeri kuvvet kullanımı eşiğinin hemen altında kaldığını ifade etmektedir (Hoffman, 2015). Hal Brands (2016), gri bölge baskısının geleneksel askeri mücadele ve doğrudan devletlerarası savaş eşiğinin altında kalabilmesi için bilinçli olarak kurgulandığını savunmaktadır. General Votel (2016: 102), gri bölgelerin doğası gereği normal istikrarlı durum diplomasisinden daha hararetli, ancak konvansiyonel savaştan kısa olan rekabeti içerdiğini iddia etmektedir. Özetle, çoğu araştırmacı gri bölge kapsamındaki çatışmaların savaş eşiğinin altında meydana geldiği hususunda mutabıktır. Gri bölge kaynaklı çatışmaların bu eşiği aşmaması, bir bakıma sınırlandırıldığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Brands'in (2016) dikkat çektiği şekliyle, gri bölge taktikleri geleneksel çatışmaya dönüşmeden, kabul edilmiş kırmızı çizgileri ihlal etmeden ve böyle bir çatışmanın yol açabileceği risk ve yaptırımlara karşı uygulayıcıyı savunmasız bırakmadan hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır. Bütün bu açıklamalar, barış ve savaşı ayırt eden belirleyici bir eşik bulunduğunu düşündürmektedir. Bununla birlikte Carl von Clausewitz, araştırmacılara harbin sadece politikanın farklı yöntemlerle devam ettirilmesinden ibaret olduğunu hatırlatmaktadır. Dolayısıyla Clausewitz, mutlak gerçekleşen savaşların sadece ideal bir durum olduğunu, zira aşırı güç uygulamasının katı kuramsal zorunluluğundan imtina ettiğini ve savaşların bir yok etme savaşından sıradan bir silahlı gözetlemeye varan tüm yoğunluk ve önem düzeylerine ulaşabileceğini belirtmektedir (Clausewitz, 1989: 87). Bu doğrultuda Nadia Schadow (2014), savaş ve barış arasındaki alanın boş bir alan değil, sürekli dikkat gerektiren siyasi, ekonomik ve güvenlik rekabetleriyle çalkalanan bir manzara olduğunu ifade etmektedir.

Genellikle, kimi uzmanlar gri bölgenin mevcut ya da sonradan ortaya çıkan bir kavram olduğunu düşünürken, kimi uzmanlar da teknolojiye gelişmeler, globalleşmenin getirdiği genişleme ile ortaya çıkan ve modern yöntemlerle açıklanan yeni niteliklere sahip bir olgu olduğuna dikkat çekmektedir. Gri bölge savaşının kullandığı taktik, yöntem ve stratejiler tarihte birçok farklı güç tarafından kullanılmıştır. Bu nedenle hem eski hem de yenilikçi bir fenomen olarak görülmemektedir. Gri bölge mücadelesi stratejik ve jeopolitik bağlamdaki gelişmelerin bir ifadesidir ve gerçekte günümüz araçları ve teknolojileri tarafından uygulanan yenilenmiş bir fenomendir. Gri bölge savaşları yalnızca devlet güçleri değil, diğer aktörler tarafından da kullanılmaktadır. Hizbullah, Hamas ve İŞİD gibi çeşitli devlet dışı aktörler de bu tür savaşları kullanmaktadır. Çeşitli devlet dışı unsurlardaki politik değişimler ve reformlar (toprakların ve nüfusun fiili kontrolü şeklinde) kamu kurumlarının ve yarı-kurumsal sistemlerin geliştirilmesini ve devlet dışı oluşumların nüfus ve bölge üzerindeki kontrolünün güçlenmesini mümkün kılarak bu oluşumların toplum içinde meşruiyet ve güç kazanmasını sağlamıştır. Birçok devlet dışı örgüt ağırlıklı olarak ekonomik ve askeri sahalarda etkinlik gösterirken, Hizbullah enformasyon savaşı ve diplomatik sahalarda belirli bir başarı elde etmiştir. El-Kaide ve İŞİD bilgi savaşına büyük önem vermiş, özellikle İŞİD örgütüne daha geniş destek sağlamak için internetteki sosyal ağlardan yararlanmışlardır. Bu aktörlerin gri bölge taktiklerini benimseme kararı, onlarla karşı karşıya gelen aktörlerin güvenlik sorunlarıyla başa çıkmasını daha da zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla gri bölge savaşı doğrudan askeri çatışmayı değil, yoğun mücadeleyi ve yoğunlukla uzun dönem stratejik planlamayı gerektirmektedir.

GRİ BÖLGE STRATEJİLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Gri bölge çatışmasına yönelik literatür, günümüzdeki mücadelelerde başvurulan yöntemlerin çoğunun gri bölge savaşı kapsamında yer aldığını göstermektedir; öte yandan kullanılan farklı terminolojiler sebebiyle bu hususta bir uzlaşma sağlanamamıştır. Saldırganlar istedikleri hedeflere ulaşmak için herhangi bir enstrümanı ya da birden fazla enstrümanı aynı anda kullanabilirken, savunmacı bu tür eylemlere karşılık verirse gerilimi tırmandırma korkusu nedeniyle zor bir duruma düşmektedir. Gri bölge savaşının araçları birbirinden ayrı veya münhasırdır, ancak hibrit araçlar, savaş/askeri sözleşmelere yönelik tehdit ve belirsizlik gibi belirli özellikleri paylaşmaktadırlar. Bu nedenle, çoğu aktör gri bölge çatışmalarını konvansiyonel savaş eşiğinin altında tutmak için belirsizliğin, aşamalılığın ve asimetrinin bir kombinasyonunu kullanmaktadır. Gri bölge araçları günümüzde daha fazla kavramsallaştırma sürecinden geçmektedir ve statükoyu değiştirmek için kullanılacakları için daha fazla ilgiye ihtiyaç duymaktadırlar.

a) Belirsiz/Bulanık Olması:

Gri bölge çatışmalarının ilk özelliği belirsizliktir. Brands (2016), gri bölge mücadelelerinin doğası gereği muğlak olduğunu sıklıkla yanlış bilgi, aldatmacayla örtüldüğünü ve genellikle sorumlu tarafın doğru bir şekilde tespit edilmesini zorlaştıracak şekilde yürütüldüğünü kabul etmektedir. General Votel'in (2015) de belirttiği gibi gri bölgede çatışmanın doğası, ilgili taraflar ile söz konusu hukuki ve siyasi iddiaların geçerliliği konusunda belirsizlikle karşı karşıyadır. Martin Libicki (2011: 455-456) bunu bir tür stratejik belirsizlik olarak adlandırmıştır. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere, belirsizlik pek çok şekilde ortaya çıkabilmektedir Belirsizliklerden biri de gerçek durumlar konusunda belirsizlik oluşturan bilgi asimetrisidir. Böylesi bir açıklama belirsizliği, diğer aktörlerin neyin, ne zaman, kim tarafından, neden ve nerede olduğunu kestirmesini güçleştirmektedir. Belirsizliğin ikinci türü normatif niteliktedir ve belirli bir hareket biçiminin makul olup olmadığıyla ilişkilidir. Bu tür bir belirsizlik, diğer tarafların bir yasanın çiğnenip çiğnenmediğini, bir normun ihlal edilip edilmediğini, bir antlaşma taahhüdüne başvurulması gerekip gerekmediğini veya statükonun değiştirilip değiştirilmediğini belirlemesini zorlaştırmaktadır. İlk belirsizlik türünün aksine, bu tür belirsizlik ne olduğuna değil, bir dizi öznel kural ve normun ihlal edilip edilmediğine odaklanmaktadır. Belirsizliğin bu iki boyutu da rakibin gri bölge meydan okumalarına yönelik etkili bir mukabelede bulunmasını güçleştirmektedir.

Belirsizlik, rakibin lineer çatışmaya girme ihtimalini her iki durumda da azaltmaktadır. Bu sebeple Connell ve Evans (2015: 3) belirsiz savaşın, saldırgan bir oyuncunun savaşa doğrudan müdahil olduğunu gizleyerek askeri ve siyasi sonuçlar elde etmek amacıyla yanıltıcı ve karmaşık bir biçimde vekiller ve birlikler konuşlandırılması halinde gerçekleştiğini savunmaktadır. Douglas Lovelace (2016: ix), saldırganların ölümcül tepkileri haklı çıkarmayacak kadar belirsiz kılan tedbirler kullandığını ileri sürmektedir. Günümüzdeki çatışmalarını savaş ve barış durumları arasındaki çizgileri bulanıklaştırmak olarak tanımlayan Rus General Valery Gerasimov (2013), siyasi ve stratejik hedeflere ulaşmada askeri olmayan araçların rolünün arttığını ve pek çok durumda bu araçların etkinliğinin silah gücünün önüne geçtiğini Gerasimov Doktrini'nde belirtmiştir.

Özetle belirsizlik; faaliyetleri ve sorumlu tarafı gizleyerek ya da kuralların veya normların ihlal edilip edilmediğine ilişkin değerlendirmeleri zorlaştırarak gerilimin tırmanmasını önleyebilmektedir. Schelling'in (1966) de vurguladığı üzere, çoğu taahhüdün detayları neticede muğlaktır. Taahhüdün geçerli olmadığı bir eşik mevcuttur ve bu eşik bile kendisi genellikle müphemdir. Bu nedenle revizyonist devletler ilk olarak, hasım güçleri atlatıp kazanımlar elde etmenin yollarını bularak bu kırmızı çizgilerden kaçınmaktadır. Sonucusu, bir saldırının açıkça taarruz teşkil edip etmediğinin belirsiz olduğu gri alanları kapsamaktadır (Altman, 2017: 60). Dolayısıyla belirsizlik, bir devletin gri bölge zorlamalarına karşı güçlü politika yanıtları için siyasi destek oluşturmalarını zorlaştırmaktadır.

b) Aşamalı Olması:

Devletlerin konvansiyonel savaş eşliğini geçmekten kaçınmalarının ikinci bir yolu da aşamalı eylemlerde bulunmaktır. Gri bölge kategorisindeki yaklaşımlar, stratejik aşamalı olarak nitelendirilebilecek özellikleri taşımaktadır. Bu adımlar zaman içinde yavaş yavaş atılacak ve her adım net tepki eşiklerinin altında kalmaya özen gösterecektir. Bununla birlikte zamanla, söz konusu mücadelenin aktörleri bu kademeli girişimlerin mevcut durumda önemli bir değişime öncülük etmesini hedeflemektedir (Mazarr, 2015: 10). ABD Güvenlik Merkezi'ndeki araştırmacılar bu özel baskı türünü yenilikçi revizyonizm şeklinde nitelendirmektedir (Cronin, 2014: 6). Brands (2016), bu tür eylemlerin çeşitli derecelerde gizlenmiş zorlamayı temsil ettiğini, statükoyu her seferinde bir parça kemirdiğini belirtmektedir.

Aşamalı hareket etmek etkilidir zira muğlaklık gibi, karşı tarafın herhangi bir münferit hareketin önemini anlamasını güçleştirebilir ve bir karşılık için gerekli desteği sağlama gayretlerini geciktirebilmektedir. Robert Powell (1990: 3), devletlerin gelecekte gerçekleşebilecek saldırı ihtimallerini daha inanılır hale getirmek için sınırlı düzeyde saldırılar gerçekleştirerek karşı taraf üzerinde nasıl baskı oluşturabileceğini tartışmaktadır. Tedricilik böylece sadece bir krizden kaçınmakla kalmaz, aynı zamanda bir çatışma çıkması halinde bunu tırmandıracak güvenilirliği de gösterebilmektedir. Bu nedenle aşamalı yaklaşımlarla genellikle küçük eylemler sonunda daha büyük bir bütüne ulaşılma hedeflenmektedir (Sa & Resnick, 2015). Bu stratejiler, diğer hak iddia edenlerden herhangi birinin askeri bir yanıt vermesine neden olmayacak kadar küçük ve aşamalı adımlar atmakta ancak zaman içinde ihtilafı hak taleplerine ilişkin statükoyu kademeli olarak kendi lehine değiştirmektedir (McDevitt, 2014: iv). Bazı kesimler bu yaklaşımı, bilinen devlet idaresinin etkisiz ya da yetersiz olduğu ve büyük çaplı geleneksel askeri yöntemlerin çeşitli nedenlerle elverişsiz ya da uygunsuz kabul edildiği bir tür politik savaşa indirgemektedir (Votel, 2016: 101). Bu nedenle aşamalılığın sonucu asimetri ve belirsizliğe benzemekle birlikte, bu yöntemde çatışmaların/gerilimin tırmanma olasılığı daha düşüktür.

c) Asimetrik Olması:

Gerilimden kaçınma tipik olarak, bir kriz veya çatışmadaki tüm tarafların gerilimi tırmandırmanın öngörülen maliyetlerinin beklenen faydalardan daha fazla olduğuna inanması nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Maliyet ve faydaların hesaplanması büyük ölçüde bir devletin kendi çıkar ve kabiliyetleri ile hasmının ve üçüncü tarafların çıkar

ve kabiliyetlerine ilişkin değerlendirmesinden kaynaklanmaktadır. Marc Trachtenberg (2012: 3), görelî çıkarların ve görelî gücün uluslararası krizlerin nasıl seyredeceğini belirlemede temel öneme sahip olduğunu ve geleneksel bilgeliğin zayıf olanın güçlü olana boyun eğeceğini ve söz konusu meseleleri daha az önemseyen tarafın anlaşmazlıkta yol verme eğiliminde olacağını belirtmektedir. Eğer bir devlet göreceli çıkarlarında ya da kabiliyetlerinde bir asimetri olduğuna inanıyorsa, çatışmayı tırmandırmanın beklenen maliyetleri beklenen faydalarından daha yüksek olacaktır. Dolayısıyla, kabiliyetler ve çıkarlardaki asimetrik durumlar savaşın sadece seyrini değil olasılığını da değiştirmektedir (Fearon, 1995: 381-382).

Çıkar asimetrisi, bir devlet bir hedefe hasmından daha fazla önem verdiğinde ortaya çıkmaktadır. İki devlet aynı nesneyi arzulası da, ittifak ilişkileri, dini kimlikleri, tarihsel perspektifleri, coğrafi konumları, bürokratik dinamikleri, stratejik koşulları, etnik özellikleri veya bireysel önyargılarına bağlı olarak bu nesneye farklı değerler verilmektedir. Tüm koşullar eşit olduğunda, anlaşmazlığa konu olan bir objeye daha fazla kıymet veren tarafın objeyi alabilmek için bu riski daha fazla göze alması beklenmektedir. Savaşlarda güçlü tarafın kazanma ihtimali daha fazlayken, daha güçsüz taraflar da güçlüye kıyasla daha çok risk üstlenmeyi göze alırlarsa kazanabilmektedirler. Andrew Mack (1975: 175-177) bu nedenle çıkar asimetrisinin güçlü devletlerin neden daha zayıf aktörlere karşı çatışmaları kaybettiğini açıkladığını savunmaktadır. Vesna Danilovic de aynı çerçevede, bir ihtilaf bölgesinde yüksek menfaatleri olan unsurların orada risk alma olasılığının niçin daha fazla olduğunu sorgulamakta ve gri alanların büyük güç dengelerindeki istikrarsız durumunu ortaya çıkarmaktadır (Danilovic, 2001: 365).

Kabiliyet asimetrisi, bir ülkenin düşmanından çok daha fazla askeri kapasiteye haiz olduğu durumlarda gerçekleşmektedir. Aynı aktörler için kabiliyet asimetrisi birden fazla alanda farklılık gösterebilmektedir. Dolayısıyla, bir ülke kıyı koruma kapasitesinde asimetrik bir üstünlüğe haiz olurken, deniz gücü oluşturma noktasında asimetrik dezavantaja sahip olabilir. Tüm bunlar eşit olduğunda, daha kabiliyetli bir devlet daha az kabiliyetli bir devlete göre hedeflerine daha fazla ulaşabilmektedir. Baskı içeren tehdit unsurlarının güçlü devletlerden gelmesi halinde ortalama olarak daha tesirli olduğu, uluslararası ilişkiler kuramının uzun süredir geçerliliğini koruyan bir ilkesidir (Sechser, 2010: 627). Fakat kabiliyetler dengesini hesaplamak oldukça güç görünmektedir (Soysa vd., 1997: 509-511). Kimi akademisyenler yalnızca gayrisafî yurtiçi hasılayı dikkate almaktadır (MacDonald & Parent, 2011: 22-24). Kimileri ise toprak, nüfus büyüklüğü, kaynak donanımı, ekonomik kapasite, askeri güç ve örgütsel kapasiteyi bir araya getirmeyi tercih etmektedir (Ikenberry vd., 2009: 4). Bu etkenler içerisinde örgüt içi bütünlük anlayışı, geçmiş savaşlara yönelik hatırlamalar, savaşın devamlılığına ilişkin düşünceler ve bireysel liderlerin vasıfları, milliyetçilik ve ideoloji gibi kurumsal nitelik taşımayan etmenler bulunmaktadır (Blainey, 1988: 123). Yukarıda verilen bilgilerin de açıkça gösterdiği gibi, özellikle stratejik ve taktik etkinliğin bir çatışmanın galibini belirlemede büyük önem taşıdığı düşünüldüğünde, kabiliyetleri değerlendirmek bir bilimden ziyade bir sanattır (Arreguin-Toft, 2001: 95). Dolayısıyla kabiliyet asimetrisinin tam olarak belirlenmesi, devletlerin bir çatışma çıkması halinde hangi tarafın galip gelme ihtimalinin daha yüksek olduğuna dair inançlarından daha az önemlidir. Gri bölge zorlayıcılarının hedeflerine ulaşmak için asimetrik çıkar ve kabiliyetlerini kullanma şekilleri:

- ✓ Devletler statükonun, hasımlarının korumaya en az kararlı olduğu unsurlarına meydan okur,
- ✓ Devletler çatışma seviyelerini ya da alanlarını kendilerine fayda sağlayacak şekilde tırmandırabilir ve hasımlarına fayda sağlayacak olanlardan kaçınabilir. Revizyonist bir ülke bu nedenle, mevcut bir savaş sahasında asimetrik üstünlüğe haiz bir konum kazanarak savaşın kontrolünü ele geçirmeye çalışabilir.

ABD tüm dünyada yüksek kapasiteye sahip konvansiyonel askeri güç ve nükleer güç bulundurmaktadır. Ancak Batı Yarımküre'deki ABD Sahil Güvenlik birimi Asya'ya konuşlanmayı sınırlamaktadır. James Kraska ve Michael Monti'ye göre (2015: 466), Çin'in deniz milisleri istihdam etmesi barış zamanında, barış ve savaş arasındaki gri bölgede ABD ve müttefiklerinin deniz operasyonlarını zorlaştırmaktadır. Özetlemek gerekirse, revizyonist bir güç krizi idare edebilmek için asimetrisi kullanabilmektedir çünkü gerilimi tırmandırma üstünlüğü elverişli bir yetenek dengesine dayanmaktadır. Belirli bir aşamada, tırmanma konusundaki sorumluluk bir taraflı olarak üstlenilmektedir (Freedman, 1983: 219). Aslında, bir alandaki asimetrik kabiliyetlerin gölgesi diğer alanlara da yansıtılabilmekte ve konular açıkça bağlantılı olmasa bile alanlar arasında zorlayıcı bir kaldıraç sağlayabilmektedir.

GRİ BÖLGE KAVRAMININ YENİ NESİL SAVAŞ ALGISINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Gri bölge savaşı ilk bakışta basit gibi görünmekte ancak şu ana kadar yapılan tartışmalar bunun karmaşık ve zıt temalarla dolu olduğunu ortaya koymaktadır. Kırılma noktasının dışına çıkılarak gri bölge savaşı konsepti sınırlara doğru genişletilmiştir (Brands, 2016). Bu, kavram destekçilerinin birçok fikri bir araya getirerek günümüz savaşları açısından bir çatı terim niteliğinde kullanmasından kaynaklanmaktadır. Söz konusu değerlendirme makul bir düzeyde geçerli olmaya devam etmektedir zira gri bölge çatışması, karakteristik açıdan birbirinden önemli ölçüde farklılık teşkil eden birçok modern savaş açıklamak için kullanılmaktadır.

Günümüzde savaş alanındaki çatışmaları tanımlamak için sınırlandırılmamış savaş, yeni nesil savaş, belirsiz savaş ve hibrit savaş gibi pek çok farklı tabir yaygın olarak kullanılmaktadır. Rusya'nın 2014 senesinde Ukrayna'da yürüttüğü

faaliyetler, Çin'in Güney Çin Denizi'ne yaptığı müdahale ve IŞİD ile Boko Haram'ın gerçekleştirdiği bazı saldırılar Pomerantsev (2015) tarafından gri bölge savaşı kapsamında değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, Ukrayna'daki Rusya'nın eylemleri, Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki faaliyetleriyle tam bir karşıtlık oluşturmaktadır. Bununla birlikte, Orta Doğu'da IŞİD'in şiddet içeren yöntemleri, Güney Çin Denizi'nde Çin'in gri bölge yöntemlerine nazaran spektrumun öteki ucunda konumlanmaktadır. Bundan dolayı, geleneksel çatışma alanının dışında kalan ya da savaş ile barış arasındaki her şeyi gri bölge çatışması olarak nitelendirmek, konseptin pratik kullanımına büyük zarar verebilmektedir. Arquilla (2018) makalesinin son bölümünde gri bölge savaşının, açıklığa kavuşturmak yerine kafa karıştıran entelektüel bir kurgu olduğunu savunmaktadır. Gri bölge mücadelesinin yeni bir olgu olduğunu savunan muhalifler de bu olgunun yeni bir şey olmadığını, insanların uzun zamandır bu tarz taktikler uyguladığını ileri sürmektedir (Arquilla, 2018: 121; Brands, 2016: 4). Öte yandan, bir şeyin yeni olmamış olması, onun gerektiği gibi kavramsallaştırılmış olduğu anlamına gelmemektedir. Revizyonist yaklaşımlar stratejik karşılıklı ilişkileri önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu şartlandırma savunucuların eylemsizliğini teşvik etmekte, saldırgan tehdidin inandırıcılığını güçlendirmekte, saldırganların suçluluğunu gizlemesine izin vermekte ve saldırganın yanlış değerlendirmelerinden veya aracılardan haydutlaşmasından kaynaklanan yakın tırmanma risklerini ortaya çıkarmaktadır. Gücün dağılımı ve gittikçe karmaşık hale gelen bağımlılık ilişkileri bağlamında uluslararası siyaset gitgide daha fazla tanımlanmaya başladıkça, revizyonizme dair motivasyonların da devam etmesi muhtemel gözükmemektedir. Söz konusu ortam, burada incelenen stratejilere olan inancı güçlendirebilmektedir (Kupchan, 2013). Gri bölge taktikleri yüzyıllar öncesine dayanıyor olsa da inovasyon ve teknolojideki gelişmeler gri bölge aktörlerinin doğaçlama yapmalarına ve çağdaş çağda yeni yollarla saldırımları düzenlemelerine kesinlikle yardımcı olmuştur. Gri bölge taktiklerinin orta ve kısa vadedeki amaçlar doğrultusunda işe yarayabileceği bilinmektedir. Mazarr (2015) gri bölge mücadelesinin aşama aşama ilerlediğini (arzulanan neticelere ancak uzun bir süre zarfında artarak devam eden gayretlerle erişildiğini) vurgulamış ve belirsizliğin çok uzun süre sürmesinin sıkıntı yaratabileceğinin önemini belirtmiştir.

Freier ve diğerleri (2016: 19-20) dünyada revizyonistler (kurala dayalı bir düzene değer veren ancak mevcut haliyle olması gerekmeyen ve ABD liderliğindeki statükoya direnen aktörler), reddediciler (mevcut uluslararası düzeni tamamen reddeden aktörler) ve statükocular (mevcut düzene değer veren ve onu korumak için aktif olarak çalışan aktörler) olmak üzere üç tür gücün var olduğunu savunmaktadır. Statükocu aktörlere örnek olarak ABD ve müttefikleri verilirken, Rusya, Çin ve İran revizyonist unsurlar olarak görülmektedir. Buna göre ABD; Moskova, Pekin ve Tahran'ı, ABD öncülüğündeki uluslararası sisteme karşı çıkmak için farklı sahalarda gri bölge mücadelesi yürütmekte olan revizyonist güçler olarak değerlendirmektedir. Bu devletler, savaş benzeri hedeflere ulaşmak için etki ve gözdağı gibi çeşitli araçlar kullanırken, tam ölçekli, açık bir savaşın eşliğinde kalan araç ve yöntemler de kullanmaktadır (Pierce, Douds ve Marra, 2015: 52). Bu devletler, belirleyici bir tepki ya da kışkırtmayı tetiklemekten sakınmak amacıyla ABD'nin belirlediği kırmızı çizgilerin altında kalan yöntemleri uygulamaktadır. Aşağıdaki bölüm, gri bölge savaşının çeşitli araçlarının uygulamada nasıl kullanıldığına dair anlayışımızı derinleştirmek için Rusya ve Çin tarafından benimsenen gri bölge stratejisine örnek vaka olarak gösterilmektedir.

Rusya'nın Ukrayna'daki Gri Bölge Stratejileri

2014'te Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, önde gelen Batılı akademisyenler, analistler ve askeri düşünürlerin çoğu tarafından gri bölge savaşının klasik bir tezahürü olarak kabul edilmektedir (Hoffman, 2016: 26-27). Rus gri bölge stratejileri genel olarak üç kategoriye ayrılmaktadır (Morris vd., 2019: 15):

1. Rusya ile hedef alınan devlet arasında seçim yapmak gibi belirli bir sonucu etkilemek,
2. Rusya'nın çıkarlarına daha uygun bir ulusal politika için hasım ülkede gerekli koşulları oluşturmak,
3. Rusya'nın ulusal çıkarlarına karşı veya düşman olarak gördüğü bir devleti eylemlerinden dolayı cezalandırmak.

Rusya, yakın çevresine hâkim olmak ve ABD öncülüğündeki ittifakların arasını açmak için gri bölge stratejisi uygulamaktadır. Bu yöntemler yalnızca yakın zamanda gerçekleşen Ukrayna'da görülmemiş, aynı zamanda komşumuz Gürcistan ve Estonya'ya karşı daha önceki saldırılarda da kullanılmıştır. Rusya'nın Doğu Avrupa ile yürütmekte olduğu enerji iş birliği politikası bile gri bölge yaklaşımının bir diğer varyasyonunu yansıtmaktadır. Bu eylemler klasik büyük güç siyasetinden daha fazlasını temsil etmekle birlikte, doğrudan çatışmanın maliyet ve risklerinden kaçınmak için tasarlanmıştır.

2014 yılında Rusya, resmi olarak ve eskiden Ukrayna'nın bir parçası olan Kırım'ın ilhakıyla sonuçlanan bir kampanyada bu üç revizyonist taktiği de kullanmıştır. Ukrayna krizini tetikleyen şey Ukrayna'daki Avrupa yanlısı sosyal güçlerin Moskova'ya itaatkâr olarak görülen ülkenin o zamanki cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç'i devirmek için harekete geçmesi olmuştur. Yanukoviç'in görevden alınmasından birkaç gün sonra Rusya Ukrayna'daki iç karışıklıktan faydalanmış, çok sayıda küçük yeşil adam (Rus özel kuvvetlerine ait olduğuna inanılan, kimliği belirsiz ve tanımlanamayan silahlı güçler) ayrılıkçı olduklarını iddia ederek Kırım'daki kilit noktaları ve hükümet binalarını işgal etmiştir (Czuperski, 2015: 4). Bu birliklerin sorumluluğu Rusya yönetimi tarafından inkâr edilmiştir. Küçük yeşil adamların bölgede hakimiyet kurmasının ardından Kırım'da yapılan tartışmalı bölünme referandumu, Kırım'ın

Rusya tarafından resmi olarak işgal edilmesiyle sonuçlanmıştır (Friedman, 2014). Bu hadiseler cereyan ederken, 2014 yılının Mart ayında Ukrayna'nın Donbas eyaleti, çoğunlukla etnik köken olarak Rus olan diaspora mensuplarının öncülük ettiği Ukrayna karşıtı gösterilerle sarsılmıştır. Ukrayna hükümetine karşı yapılan bu Rus yanlısı gösteriler kısa sürede militarize edilmiş ve Donbas'taki bölücüler tek taraflı olarak Ukrayna'dan bağımsız olduklarını ilan etmişlerdir. Çatışmalar devam ederken Rus ordusu, Ukrayna yönetimine saldıran ve kimi üyeleri Rus kökenli olan bölücü unsurlara çeşitli mühimmat, lojistik ve askeri yardımlarda bulunmuştur. Öte yandan Rusya olaylardaki askeri dahlini ve mesuliyetini inkar etmiştir. (Baczynska, 2015). Böylece Rusya, Ukrayna'daki mobilize ayrılıkçı güçlerin örtüsü altında, egemen Ukrayna topraklarının bir bölgesinin siyasi bağımsızlığını güvence altına almak için Ukrayna hükümetine karşı bazılarının hibrit savaş olarak nitelendirdiği bir savaş yürütmüştür (Lanoszcza, 2016: 160-161). Batı için bir yanıt ikilemi yaratmak amacıyla Rusya, Ukrayna'daki eylemlerinin niteliğini gizlemeyi amaçlamıştır. Hoffman (2016: 27) Doğu Ukrayna'daki krizin yalnızca bir vekalet savaşı olmayıp, modern askeri unsurlar ile gayri nizami birliklerin, gösterilerin ve sivil nüfusa karşı uygulanan baskı yöntemlerinin bir kombinasyonu olduğunu ileri sürmektedir. Hoffman'ın argümanları Rusya'nın, 2014 yılında Ukrayna'da stratejik hedeflerine ulaşmak için çok çeşitli gri bölge stratejileri kullandığının altını çizmektedir.

2014'te Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin en önemli unsurlarından biri bilgi operasyonları olmuştur. Dünyadaki bilim insanları ve analizciler çok yoğun bir biçimde Rusya'nın istihbarat faaliyetlerine yoğunlaşmışlardır. Enformasyon denetimi gri bölge mücadelesinde çok büyük bir önem taşımaktadır. Gri bölge savaşında başarılı bir aktör olduğunu kanıtlayan Rusya, 2014 operasyonları öncesinde ve sonrasında medyayı akıllıca kullanmıştır. Medya, Batı'daki yerel halklar arasında korku yaratmada önemli bir rol oynamıştır. Tüm bunlar devletler açısından ciddi bir baskıyı beraberinde getirmiş ve müdahalecilik yaklaşımını giderek zayıflatmıştır (Giles, 2016: 31-32). Sürecin sonunda ABD ve Batılı müttefik ülkeler, Moskova'yı yalnızca gerçekleri çarpıttığı ve yanlış bilgilendirici yayınlar yaptığı için kınamışlardır. Moskova yönetiminin Birleşmiş Milletler veto hakkını kullanarak, Batı ve ABD'nin sert yaptırımlarından kurtulmuştur. Rusya'nın bu tür operasyonları kullanmayı önceden planlaması nedeniyle bilgi operasyonlarının başarılı olduğu ileri sürülmektedir (Najzer, 2018: 173).

Rusya'nın Ukrayna'daki angajmanlarından bir diğeri ise küçük yeşil adamlar kavramı olmuştur. Gri bölge mücadelesinin en çok kabul gören yöntemlerinden biri de küçük yeşil adamlar konusudur. Jackson (2017: 43) ve benzeri düşünürler bu gruplardan beşinci sütun, temsilciler ya da araçlar olarak bahsetmektedir. Bensahel (2017: 5) Rusya özelinde küçük yeşil adamları, amblemleri, üniformaları veya Rusya'nın olaya müdahil olduğunu reddetmesini sağlayabilecek başka tanımlayıcı işaretleri taşımayan askerler ve diğer aktörler olarak nitelendirmektedir. Devletlerin ya da devlet dışı aktörlerin kolayca belirlenemeyen ve kim tarafından kontrol edildiği tespit edilemeyen araçlar kullanması muğlaklık ve karışıklık oluşturmaktadır. Bu araçların kullanım mantığı, savunucunun ciddi bir müdahalede bulunmasını engellemektir. Konvansiyonel bir ordu elbette savunanın da benzer bir misilleme yapmasını tetikleyebilmektedir. Kontrolü elinde bulunduran taraf hakkındaki muğlaklık, savunucunun belirsiz aktörlere yönelik bir müdahale girişiminde bulunması hususunda çok daha ihtiyatlı hareket etmesine yol açacaktır. Aracı kullanmakta olan saldırı aktörleri, yetki kimliklerini gizli tutarak, denetim meselesini açığa çıkararak ve araçlarının maksatlarını saklayarak üzerlerindeki sorumluluğu örtbas edebilmektedirler (Jackson, 2017: 44). Rusya'nın küçük yeşil adamları kullanması iki farklı avantaj sağlamıştır. Birincisi Rusya, Ukrayna'daki olaylarla hiçbir bağlantısı olmadığını uluslararası alanda iddia etmiş ikincisi, maskeli ve bağlantısız askerleri kimin komuta ve kontrol ettiği konusunda sahada büyük bir kafa karışıklığı olduğu için Rusya'ya stratejik bir avantaj sağlamıştır. Ukrayna, Rus makamlarının sorumluluğu üstlenme noktasında belirsizliğini koruması neticesinde tipik bir karşılık verme ikilemiyle karşı karşıya kalmıştır. Kiev'deki hükümet ve Ukrayna halkı düşman güçlerinin kim(ler) olduğunu ve bu güçleri kimin desteklediğini çok geç olana kadar makul bir kesinlik derecesinde tespit edememiştir (Chambers 2016, 19; Najzer 2018, 172). Gri bölge taktiklerinin bir uzantısı olarak Rusya'nın Ukrayna'daki yasadışı ağları da kullandığına ilişkin güçlü bilgiler bulunmaktadır (Chambers 2016, 14). Dahası bu tür araçların kullanılması Rusya'nın inkâr söylemini sürdürmesine izin verse de, artan kanıtlar Rusya'nın özellikle Donbas'taki ayrılıkçılara lojistik destek sağlama konusundaki müdahalesini dışarıdan gözlemciler için inkâr edilemez hale getirmiştir. Öte yandan, Batı'nın krizi Moskova'ya bağlama çabası herhangi bir askeri karşılığa yansımamış ve Moskova'nın çekimser tutumu ateşkes müzakerelerini hemen hemen olanaksız duruma getirmiştir. Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov, Rusya'nın Ukrayna'daki olaylardaki rolüne dair kanıtlar ve ateşkes talepleriyle karşılaştığında şu yanıtı vermiştir: Bizden bir şeyi yapmayı bırakmamızı talep etmeden önce, lütfen onu yaptığımızı dair kanıt sunun (Baczynska, 2015).

Moskova, Ukrayna'yı istikrarsız hale getirmek ve Kırım'ı topraklarına katma yönündeki hedefine ulaşabilmek amacıyla birçok ulusal güç unsurunu harmanlayarak gri bölge savaş yöntemini uygulamıştır. Rusya'nın eşikleri hesaplaması, başta NATO olmak üzere küresel güçlerin tepkisini tetikleyebilecek bir kırmızı çizgiyi aşmadığı için son derece başarılı olmuştur. Rusya'nın gri bölge uygulamaları farklı derecelerde etkili olmakla birlikte, bir bütün olarak ele alındığında bölgedeki Rus etkisine açık ülkeler için benzersiz bir zorluk teşkil etmektedir. Rusya'nın vekil grupları, enformasyon operasyonları, siber saldırılar, ekonomik baskı ve askeri sindirme yöntemlerini kullanması, Doğu ve Batı Avrupa'daki birçok ülke içinde anlaşmazlık ve bölünme tohumları ekmeyi başarmış, Rus topraklarına karşı siyasi, ekonomik veya askeri misillemenin bazı olumsuz sonuçlarından Rusya'yı korumuştur. Dezenformasyon

kampanyalarının etkisi, orijinal kaynağın kaybolması ve hatalı bilginin belirli bir konuda genel bilgi haline gelmesi oldukça uzun sürmektedir (Morris vd., 2019: 27). Demokratik kurumların meşruiyetine dair şüphe tohumları eken Rusya'nın çabaları, bölgedeki ulusların demokratik ve liberal değerlerinin altını oymada belirli bir düzeyde başarı sağlamıştır.

Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki Gri Bölge Stratejileri

Çin yönetimi de aynı sebeple büyük çaplı operasyonlara başvurmadan kaçınabilmek amacıyla amaçlarına gri bölge mücadelesi vasıtasıyla erişmeye çabalamaktadır. Pekin'in Güney Çin Denizi'ndeki iddialı tavrı, gri bölge savaş yönteminin mevcut statükoya karşı çıkmak için nasıl uygulandığının en bariz misallerinden biridir. Pekin'in gri bölge stratejileri ağırlıklı olarak askeri, paramiliter ve askeri gücün şiddet içermeyen kullanımına dayanmaktadır (Freier vd., 2016, 37) ve gri bölgedeki hedeflerini siyasi, askeri ve ticari araçları karıştırarak takip etmektedir. Çin, zor kullanarak ticari büyümeyi sağlama, askeri güçler vasıtasıyla şiddet unsuru olmadan baskı yapma, güvenlik güçlerini ve deniz paramiliter birliklerini tehdit amaçlı olarak kullanma, siber savaş ve istihbarat faaliyetleri gibi çeşitli yöntemlere başvurmaktadır (Thayer, 2011: 33). Pekin, belirli kaynakların kontrolünü ele geçirmek, ABD'nin Asya'daki jeopolitik üstünlüğünü dengelemek ve nihayetinde onun yerini almak için bölgesel güç olmayı arzulamaktadır. Çin, gerek gayri resmi gerekse resmi beyanlarında askeri mücadelelerin çok yönlü ve bütüncül boyutlarına işaret etmekte ve politik, enformasyonel, diplomatik ve iktisadi etkenleri birbirine sıkı sıkıya bağlamaktadır (Thomas, 2016: 41-42). Çin, klasik Çin stratejik düşüncesine dayanan bir tercihle sabırlı ve dolaylı yaklaşımları tercih etme eğilimi göstermektedir.

Askeri bir müdahaleyi tetiklemek için çatışma sınırının altında kalan daha saldırgan ve aktif Çin, gri bölge operasyonlarını sürdürmekten geri durmamaktadır. Doğu ve Güney Çin Denizi'nde Sahil Güvenlik ekiplerinin sayısının artırılması, Spratly Adaları'nda hava sahalarının ve yapay adaların kurulması ve askeri açıdan güçlendirilmesi, ihtilafli Senkaku-Diaoyu Adaları civarında bir hava savunma tespit sahasının ve yeni askerî güç noktalarının tesis edilmesi bu kapsamda değerlendirilmektedir (Durmaz, 2022: 57). Gri bölge taktiklerinin bir parçası olarak Çin, Güney Çin Denizi'nde ihtilafli bölgelerde hak iddia etmek ve ABD'nin donanma varlığını sekteye uğratmak için balıkçıları kullanmaktadır (Kazianis, 2014). ABD, Pekin'in faaliyetlerine mukabil Güney Çin Denizi'ndeki mevcudiyetini güçlendirmiş olmasına rağmen (seyrüsefer serbestisi, deniz devriyeleri, Endonezya ve Filipinler'e artan güvenlik yardımı askeri tatbikatlar) söz konusu adımların aslında hiçbiri Pekin'in Güney Çin Denizi'nde etkili bir şekilde yeni bir statüko oluşturan toprak kazanma çalışmalarını durdurmaya yönelik olmamış ya da bu yönde bir tesir doğurmamıştır (U.S. Defense Dept, 2015: 20-24). Jackson (2017: 43-44), Çin'in sahil güvenliği ya da deniz milislerinin Doğu ya da Güney Çin Denizi'nde çatışmacı eylemlere girişebileceğini savunmaktadır. Sivil organların askeri denetimi sağlamak için seferber edilmesi, sahadaki askeri operasyonların reddedilebilirliği gibi bir avantaj sunmaktadır. Güney Çin Denizi'nde yaşananlar Çin'in bir oldu bittisi olarak nitelendirilmektedir. Çünkü bu eylemler Çin'in, ABD'nin ya da bölgedeki rakiplerinin herhangi bir tepkisini tetiklemeden bu bölgelerde hak iddia etmesine yardımcı olmuştur. Çin ayrıca gri bölgenin siber alanında da çok sayıda saldırgan faaliyet yürütmekte ve Çinli bilgisayar korsanları dünya genelinde casusluktan fikri mülkiyetlerin çalınmasına kadar çok sayıda alana müdahale etmektedir.

SONUÇ

Günümüzde yaşanan anlaşmazlıkların ve savaşların rengi ne siyah ne de beyazı yansıtmaktadır. Gri bölge, uygulanan taktiklerin belirsizliği nedeniyle savaş ve barış arasındaki ayrımın net bir şekilde görülmesinin imkânsız hale geldiği alandır. Özellikle ekonomik açıdan karşılıklı bağımlı, teknolojik açıdan gelişmiş, bilgi ve iletişim açısından birbirine bağlı bir uluslararası sistemde, bu tür bir çatışma bölgesel veya uluslararası revizyonist güçler açısından öngörülebilir bir kumardır çünkü saldırgan kan dökmeden, kaynaklar ve itibar açısından daha düşük bir maliyetle savaşa benzer stratejik hedeflere ulaşabilmektedir. Farklı tırmandırma seviyeleri ile birlikte stratejik eylem hatlarının kapsamlı ve senkronize kullanımı, gri bölgeye başvuran bir aktöre savunma stratejisi, gri bölge çatışmasının tedriciliği ve belirsizliği yerine klasik, doğrusal ve esnek olmayan askeri caydırıcılığa dayanan avantajlar sunmaktadır. Bu nedenle gri bölge stratejileriyle karşı karşıya kalındığında caydırıcılık, örneğin dayanıklılık, tutarlılık, iletişim, kapasite, kararlılık, esneklik ve müttefikler arasında dayanışma açısından yeni iş birlikleri gerektirmektedir. Gri bölge mücadelesinin merkezinde geleneksel savaş eşiğinin altında kalınması ilkesi yer almaktadır. Siber savaş, enformasyon faaliyetleri, vekâlet savaşları, salam yöntemleri ve oldubittiler şeklindeki yöntemler gri bölge çatışmasına müdahil olan taraflarca sıklıkla uygulanmakta olup hem devlet aktörleri hem de devlet dışı aktörler nezdinde çatışma, çatışmaya dahil olan gruplar, kimlerin suçlu olduğu ve asıl amaçlarının ne olup olmadığı konularında belirsizlikler oluşturmak üzere uygulanabilmektedir. Bununla birlikte bir çatışmayı gri bölgeye taşımak risksiz ve maliyetsiz değildir, bu durum diğer ülkelerin tepkilerine yol açarak nihayetinde kışkırtıcının askeri, siyasi ve ekonomik konumunu zayıflatabilmektedir. Statükoyu değiştirmek ya da ABD önderliğindeki uluslararası sisteme karşı çıkmak maksadıyla revizyonist güçler çoğunlukla gri bölge stratejilerini benimsemektedir.

Gri bölge müdahalesine verilebilecek çeşitli stratejiler ve farklı şekillerde ortaya çıkabilecek çatışmaları gösteren iki örneği kısaca gözden geçirdik. Moskova'nın Ukrayna'daki operasyonları ve Kırım'ı 2014'te topraklarına katması ile

Güney Çin Denizi'nde Pekin'in kendine güvenen tutumu da bunlar arasında yer almaktadır. Şubat 2022'de Ukrayna'yı askeri olarak işgal etmeden önce Rusya, özellikle Ukrayna'nın destek gördüğüne inandığı bölgelerinde hem hibrit hem de gri bölge savaş taktiklerini kullanmıştır. Gri bölge mücadelesi için henüz belirlenmiş tek bir formül bulunmamaktadır, bununla birlikte bütüncül bir yaklaşım ve kapsamlı bir mukabele zorunlu ön şartlar olarak değerlendirilmektedir. Kuşkusuz gri bölge savaşı kavramı, gelişmekte olan bu alanda önemli ölçüde daha fazla araştırma yapmak için bir tartışmaya dönüşmüştür. Mevcut çalışma, lineer çatışma haricindeki savaşlarda uygulanan yöntemlerin etkisini belirleyip değerlendirerek ve söz konusu yöntem sayesinde revizyonistlerin savunucuları nötralize ederken avantaj kazanabildiğini ortaya koyarak bu eksikliği doldurmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla bu düşünce, bu tarz tekniklerin uluslararası güvenlik konusunda yeni bir yaklaşım olmadığı ve yeni olmamalarına rağmen üzerinde çalışılmaya değer oldukları savını desteklemektedir.

KAYNAKÇA

- Altman, D. (2017). Advancing without Attacking: The Strategic Game around the Use of Force. 27(1): 58-88. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09636412.2017.1360074?journalCode=fsst20>
- Arquilla, J. (2018). Perils of the Gray Zone. *Prism* 7 (3): 118-129. <https://cco.ndu.edu/News/Article/1507653/perils-of-the-gray-zone-paradigms-lost-paradoxes-regained/>
- Arreguin-Toft, I. (2001). How the Weak Win Wars: A Theory of Asymmetric Conflict, *International Security*. 26(1): 379-414.
- August, M. B. (2016). The Red Zone: Russian Conflict Management in the Gray Zone. <https://digitallibrary.sdsu.edu/islandora/object/sdsu%3A1611>
- Baczynska, G. (2015). Russia Says No Proof It Sent Arms, Troops to East Ukraine, <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-lavrov-idUSKBN0KU12Y20150121>
- Banasik, M. (2016). Unconventional War and Warfare in the Gray Zone. *The New Spectrum of Modern Conflicts, Journal of Defense Resources Management* 7(12)): 37-46. <https://doaj.org/article/dffd2b6f4cdf4c159ab1dc444cbb138e>
- Bensahel, N. (2017). Darker Shades of Cray: Why Cray Zone Conflicts Will Become More Frequent and Complex. <https://www.fpri.org/article/2017/02/darker-shades-gray-gray-zone-conflicts-will-become-frequent-complex/>
- Blainey, G., (1988). *The Causes of War*. New York: Free Press.
- Brands, H. (2016). Paradoxes of the Gray Zone, Foreign Policy Research Institute, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2737593>
- Canna, S. and Popp, G. (2017). Strategic Multi-Layer Assessment (SMA) Panel Discussion on the Gray Zone in Support of USSOCOM (Crystal City, VA: NSI Inc.).
- Chambers, J. (2016). *Countering Gray-Zone Hybrid Threats: An Analysis of Russia's New Generation Warfare and Implications for the US Army*. <https://mwi.usma.edu/wp-content/uploads/2016/10/Countering-Gray-Zone-Hybrid-Threats.pdf>.
- Clausewitz, C. (1989). *On War*, trans. Michael Eliot Howard and Peter Paret Princeton, N.J: Princeton University Press.
- Connell, M. E., and Evans, R. (2015). *Russias Ambiguous Warfare and Implications for the U.S. Marine Corps*. https://www.cna.org/archive/CNA_Files/pdf/dop-2015-u-010447-final.pdf
- Cronin, P. M. (2014). *Tailored Coercion: Competition and Risk in Maritime Asia*. Washington, DC: Center for a New American Security.
- Czuperski, M. (2015). *Hiding in Plain Sight: Putins War in Ukraine*. Washington, DC: Atlantic Council of the United States.
- Danilovic, V. (2001). The Sources of Threat Credibility in Extended Deterrence, *Journal of Conflict Resolution* 45(3): 341-369.
- Durmaz, E. (2022). Soğuk Savaşın Yeni Yüzü: Gri Alan Çatışmaları. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Echevarria, A. (2016). *Operating in the Gray Zone: An Alternative Paradigm for U.S. Military Strategy*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press.
- Fearon, J. D. (1995). Rationalist Explanations for War, *International Organization*, 49(3): 379-414.
- Freedman, L. (2019). *The Evolution of Nuclear Strategy*. New York: St. Martin's Press.

- Freier, Nathan, Charles R. Burnett, William Cain Jr., Christopher D. Compton, Sean M. Hankard, Robert S. Hume, Cary Kramlich II, J. Matthew Lissner, Tobin A. Magsig, and Daniel E. Mouton. 2016. *Outplayed: Regaining Strategic Initiative in the Gray Zone*. Army War College Carlisle Barracks, PA, United States. <https://press.armywarcollege.edu/monographs/925/>
- Friedman, U. (2014). Russia's Slow-Motion Invasion of Ukraine, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2014/08/russias-stealthy-slow-motion-invasion-of-ukraine/379312/>
- Gerasimov, V. (2013). The Value of Science in Prediction, *Military-Industrial Courier*. https://www.armyupress.army.mil/portals/7/military-review/archives/english/militaryreview_20160228_art008.pdf
- Giles, K. (2016). Russia's 'New' Tools for Confronting the West. <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/2016-03-russia-new-tools-giles.pdf>
- Hoffman, F. C. (2016). The Contemporary Spectrum of Conflict: Protracted, Cray Zone, Ambiguous, and Hybrid Modes of War. The Heritage Foundation, 25-36. <https://www.coursehero.com/file/24252593/The-Contemporary-Spectrum-of-Conflictpdf/>
- Hoffman, F. C. (2016). The Contemporary Spectrum of Conflict: Protracted, Cray Zone, Ambiguous, and Hybrid Modes of War. *The Heritage Foundation*, 25-36. <https://www.coursehero.com/file/24252593/The-Contemporary-Spectrum-of-Conflictpdf/>
- Hoffman, F. G. (2009). Hybrid Warfare and Challenges, *Joint Forces Quarterly*, no. 52. <https://smallwarsjournal.com/documents/jfqhoffman.pdf>
- Howard, M and Paret, P. (1976). *On War*, Vol. 117. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Ikenberry, G. J., Mastanduno, M., and Wohlforth, W. C. (2009). Unipolarity, State Behavior, and Systemic Consequences, *World Politics*, 61(1):1-27.
- Jackson, V. (2017). Tactics of Strategic Competition: Cray Zones, Redlines, And Conflicts Before War. *Naval War College Review* 70 (3): 39-62
- Kapusta, P. (2015). The Gray Zone, U.S. Special Operations Command (USSOCOM) white paper (MacDill Air Force Base, FL: USSOCOM, 9 September 2015), 1.
- Kazianis, H. (2014). China's 50,000 Secret Weapons in the South China Sea. *The National Interest*, <https://nationalinterest.org/feature/china%E2%80%99s-50000-secret-weapons-the-south-china-sea-10973>
- Kennedy, J. F. (1962). Remarks at West Point to the Graduating Class of the U.S. Military Academy. West Point, NY. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-west-point-the-graduating-class-the-us-military-academy>
- Kissinger, H. A. (1955). Military Policy and Defense of the Gray Areas, *Foreign Affairs* 33(3): 416-428.
- Kraska, J., and Monti, M., (2015). The Law of Naval Warfare and China's Maritime Militia, *International Law Studies*. 9(1): 450-465.
- Kupchan, C. A. (2013). *No Ones World: The West, the Rising Rest, and the Coming Global Turn*. Oxford, U.K.: Oxford Univ. Press.
- Lanoszczka, A. (2016). Russian Hybrid Warfare and Extended Deterrence in Eastern Europe, *International Affairs*. 92(1): 175-195.
- Leed, M. (2015). Square Pegs, Round Holes, and Gray Zone Conflicts: Time to Step Back, *Georgetown Journal of International Affairs* 16(2): 43-133.
- Liang, Q. and Xiangsui, W. (1999). *Unrestricted Warfare*. Beijing: PLA Literature and Arts Publishing House.
- Libicki, M. C. (2011). The Strategic Uses of Ambiguity in Cyberspace, *Military and Strategic Affairs*. 3(3): 3-10. [https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/sites/2/systemfiles/\(FILE\)1333532281.pdf](https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/sites/2/systemfiles/(FILE)1333532281.pdf)
- Lovelace, D. C. (2016). *Hybrid Warfare and the Gray Zone Threat*. New York: Oxford University Press.
- MacDonald, P. K., and Parent, J. M. (2011). Graceful Decline? The Surprising Success of Great Power Retrenchment, *International Security*. 35(4): 7-44.
- Mack, A. (1975). Why Big Nations Lose Small Wars: The Politics of Asymmetric Conflict, *World Politics*. 27 (2): 175-200. <https://web.stanford.edu/class/polisci211z/2.2/Mack%20WP%201975%20Asymm%20Conf.pdf>
- Matisek, J. W. (2017). Shades of Gray Deterrence: Issues of Fighting in the Gray Zone. *Journal of Strategic Security* 10 (3): 1-26.

- Mazarr, M. (2015). *Mastering the Gray Zone: Understanding a Changing Era of Conflict*. Carlisle, PA: Studies Institute and U.S. Army War College Press,
- Mazarr, M. J. (2015). *Mastering the Gray Zone: Understanding a Changing Era of Conflict*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute. <https://press.armywarcollege.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1427&context=monographs>
- McDevitt, M. (2014). *The South China Sea: Assessing U.S. Policy and Options for the Future*. Arlington, VA: CNA Corporation.
- Morris J., Mazarr M., Harnunga J., Pezard S., Binendijk A ve Kepe M. (2019). *Gaining Competitive Advantage in the Gray Zone, Response Options for Coercive Aggression Below the Threshold of Major War*. RAND Corporation, Santa Monica.
- Najzer, B. (2018). *Clarifying Hybrid Warfare: Investigation and Elucidation of the Phenomenon of Low-Level Coercion and Conflict in the Gray Zone*. Unpublished Doctoral Dissertation, Department of International Relations, University of Aberdeen.
- Pierce, W. G., Douglas G. D., and Michael A. M. (2015). Understanding Coercive Gradualism. *Parameters* 45 (3): 51-61.
- Pomerantsev, P. 2015. Fighting While Friending: The Gray War Advantage of ISIS, Russia, and China. <https://www.defenseone.com/voices/peter-pomerantsev/8821/>
- Powell, R. (1990). *Nuclear Deterrence Theory: The Search for Credibility*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sa, H., and Resnick, E. N. (2015). Reciprocal Salami-Slicing in East Asia, RSIS Commentary no. 275, S. Rajaratnam School of International Studies, <https://dr.ntu.edu.sg/bitstream/10356/81687/1/CO15275.pdf>
- Schadlow, N. (2014). Peace and War: The Space Between, War on the Rocks, <https://warontherocks.com/2014/08/peace-and-war-the-space-between/>
- Schelling, T. C. (1966). *Arms and Influence*. Yale University Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt5vm52s>
- Sechser, T. S. (2010). Goliath's Curse: Coercive Threats and Asymmetric Power, *International Organization*. 64(4): 627-660.
- Shugart, T. (2016). China's Artificial Islands in the South China Sea Are Bigger (and a Bigger Deal) Than You Think, *War on the Rocks*, <https://warontherocks.com/2016/09/chinas-artificial-islands-are-bigger-and-a-bigger-deal-than-you-think/>.
- Soysa, I., Oneal, J. R. and Park, Y. (1997). Testing Power-Transition Theory Using Alternative Measures of National Capabilities. *Journal of Conflict Resolution* 41(4): 509-528.
- Thayer, C. A. (2011). China's New Wave Of Aggressive Assertiveness in the South China Sea. *International Journal of China Studies*. 2 (3): 555-583. <https://www.files.ethz.ch/isn/130696/Thayer%20CSIS%20South%20China%20Sea.pdf>
- Trachtenberg, M. (2012). Audience Costs: An Historical Analysis, *Security Studies* 21(1): 3-42
- U.S. Defense Dept. (2015). *Asia-Pacific Maritime Security Strategy*. https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/NDAA%20A-P_Maritime_Security_Strategy-08142015-1300-FINALFORMAT.PDF
- United States Special Operations Command White Paper. (2015). *The Gray Zone*. <https://info.publicintelligence.net/USSOCOM-GrayZones.pdf>.
- Votel, J. L. (2015). Commander of U.S. Special Operations Command (statement before House Armed Service Committee). <https://www.socom.mil/u-s-special-operations-command-unveils-tenth-ussocom-commander%E2%80%99s-portrait>.
- Votel, J. L., Charles T. C, Charles T. C, and Will I. (2016). Unconventional Warfare in the Gray Zone. *Joint Forces Quarterly* 80 (1): 101-109. <https://ndupress.ndu.edu/JFQ/Joint-Force-Quarterly-80/article/643108/unconventional-warfare-in-the-gray-zone/>
- Wirtz, J. J. (2017). Life in the Gray Zone: Observations for Contemporary Strategists. *Defense & Security Analysis* 33 (2): 106-114. <https://doi.org/10.1080/14751798.2017.1310702>.